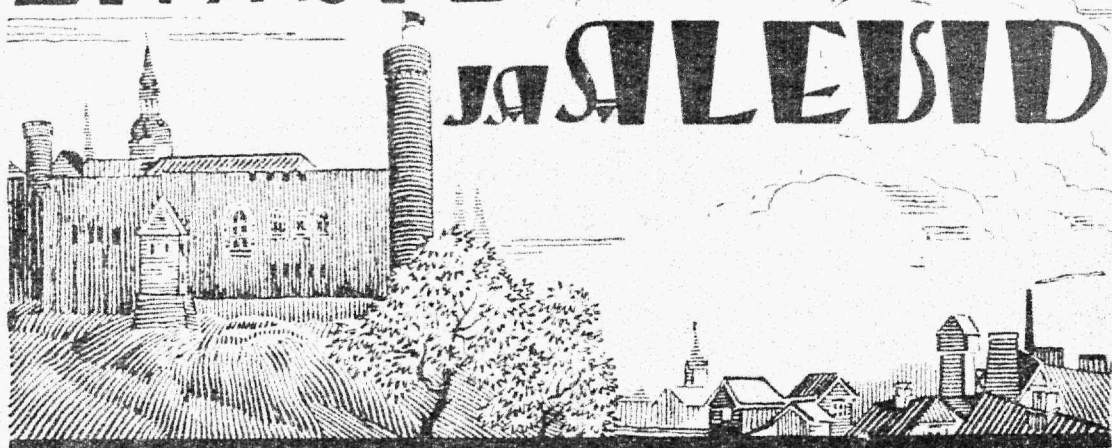

LINNAD

JARILEVID

«EESTI LINNADE LIIDU HÄALEKANDJA»

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

VI aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 7

Detsember

1933

SISU.

Hans Neuhaus †.

Alevite uus arvepidamiskord ja selle puudusi — *J. Jaaska.*

Nimeõigusest — *E. Rosenstrauch.*

Perekonnaseisuametnik meil ja mujal —
R. Valter.

Vastuseks V. Avesson'i artiklile „Veel isiku perekonnanimede, nime ja kohanimede kirjutamisviisist“ —
Teofil Teder.

ELL tegevusest.

Kroonika.

Tallinna Linna Pandimaja

MANEEZI 4. TELEFON 307-55.

Pandimaja võtab hoiule riideid, kuld- hõbeesemeid:

Hoiuleantavaid esemeid pole vaja pandiks anda ja selle vastu laenu võtta, vaid hoiutasu tuleb maksta alles hoiuaja lõppedes.

Pandimajal on oma kauplus, kuhu võetakse komisjoni- müügile ja on müügil: riideid, pesu, jalanõusid, kuld- ja hõbeesemeid, jalgrattaid, õmblusmasinaid, grammofone, mööbleid jne.

Kes soovib oma esemeid õiglase hinna eest müüa, toime- tagu müüki pandimaja kaupluse kaudu.

Pandisolevaid esemeid võib anda kauplusse müügile, ilma et tarvitseks panti enne osta välja.

Pandimaja kauplus Maneezi 4. Tel. 301-23

„Linnad ja Alevid“

Eesti Linnadeliidu häälekandja

ilmub 1933./34. a. VI aastakäiguna, avaldades artik- leid ja teateid nii kodu- kui välismaade linna- ja aleviomavalitsuste korraldusest ja elust, tutvusta- des nende kavatsuste ja saavutustega jne.

Ajakiri ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s. Aastakäik (10 nr.nr.) — kr. 2.50

**Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6
Telefon 431-58.**

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADELIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

№ 7

VI AASTAKÄIK

Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn,
Pikk 6, telefon 431-58.

Ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s.

1933

Detsember

Hans Neuhaus †.

6. detsembril 1933 sulges silmad igavesele unele ELL büroo endine juhataja ja nõunik-raamatupidamisinstruktor Hans Neuhaus.

Kadunu sündis 16. augustil 1867 Nabala vallas. Hariduse omandas Tallinna 4-klassilises linnakoolis. Teenistust algas sekretärina ülemtalurahvakohtus. Hiljem siirdus teenistusse aktsiisivalitsusse. Elunedes Tallinnas võttis kadunu elavalt osa kohaliku eesti seltskonna tegevusest. Nii on ta töötanud kaasa juhtivail kohtadel „Lootus’e“ seltsis, kust lahkus koos paljudega lahkarvamuste tõttu. Astunud „Estonia“ seltsi ajal, mil selle tegevus ei sammunud just tõusu teed, aitas kadunu kaasa seltsi elu tervendamiseks ja tulevasele edule.

1897. a. viidi kadunu üle Pihkva kubermangu aktsiisivalitsusse. Seal tõusis ta lühikese ajaga pearaamatupidaja vastutusrikkale kohale. Ka kaugel kodumaast ei jäänud kadunu eemale seltskondlikust elust. Ligi kaks aastakümnet oli ta Pihkva Eesti Seltsi „Koit“ juhtivaks tegelaseks. Eriti mainimisväärt oleks kadunu tegevus seal näitejuhina. Seega on tal ka teeneid Eesti kultuurajaloo ees.

Kuid mingi salatung tõi aga H. N. tagasi kodumaale. 1916. a. on ta jälle Tallinnas — linnavalitsuse pearaamatupidajana. 1918. a. lahkus H. N. Tallinna

linna teenistusest ja siirdus Raudteevalitsuse teenistusse, olles viimati Statistika-toimkonna juhatajaks. 1. aprillil 1933 lahkus kadunu teenistusest, minnes pensionile.

H. N. tegevus pole piirdunud ainult oma kutsetöoga.

Olles algul Eesti Linnadeliidu büroo juhatajaks, hiljem nõuniku-raamatupidamisinstruktoriks, on H. N. pühendanud kogu oma vaba aja Eesti omavalitsuste elu arendamisele ja nende tegevuse ühtlustamisele, eriti oma erialal — raamatupidamise alal. Tema sulest on ilmunud „Omavalitsuste raamatupidamine“ — eriraamatuna, peale selle hulk linnade ja alevite majanduselu käsitlevaid

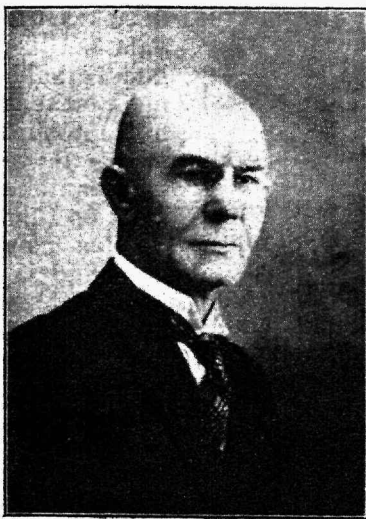
artikleid vastavais ajakirjus. On esinenud mitmete referaatidega samal ainel.

Isiklikus elus tagasihoidlik ja sõbralik, seltskondlikus elus lõbus ja tujuküllane, nii tundsid H. N. need, kellega tal oli kokkupuuteid.

Nüüd on see hoolas töömees ja hea inimese oma elutee lõpul.

Eesti Linnadeliit koos paljudega leiab H. N., soovides talle rahulikku puhkamist tema poolt nii armastatud kodumaa mullas.

V. S.

Alevite uus arvepidamiskord ja selle puudusi.*)

J. Jaaska.

Suure-Jaani alevi sekretär.

I.

Uus arvepidamiskord ja eelarvete ning aruannete vormid pandi maksma 1. aprillist 1932. Nii on siis teotsetud üks majandusaasta uue korra järgi, on koostatud kahe aasta eelarved ja möödunud aasta aruanne. Sellega on küllalt teadumusi uue arvepidamiskorra alal, mispärast on võimalus võtta seda hindamisele.

Enne aga kui asuda uue arvepidamiskorra vaatlemisele, tuleb puudutada mõne sõnaga arvepidamist üldse ja omavalitsuste, eriti väikeste omavalitsuste arvepidamist eriti.

Kuna ettevõtte või asutise arvepidamise viis sõltub selle asutise ülesandest, teotsemise iseloomust ja sihtidest, siis tuleb ka meil teha selgeks, mis on õieti me omavalitsused ja millist arvepidamist nad vajavad.

Omavalitsus on riikliku võimu poolt tunnustatud kohalikkude elanikkude õigus valitseda ja korraldada iseseisvalt, kohalikkude isikute kaudu, kuid riikliku kontrolli all, kohalikke ühiskondlikke asju. Kuna omavalitsuslik ühiskondlikkude asjade ajamise korraldus on vanem riiklikust korraldusest ja on tekkinud ja arenenud ajaloo vältel selliseks, nagu ta praegu meil on, siis võib rääkida ka ainult omavalitsuste tunnustamisest riikliku võimu poolt.

Meie põhiseaduse järgi on omavalitsused veel rohkem: nad pole mitte ainult kohalikkude ühiskondlikkude asjade korraldajad, vaid kohalikud või kohapealolevad valitsemisasutised. Sest me omavalitsused ei korralda mitte ainult kohalikke asju, nad on ühtlasi ka kohapealsed riigiasutised. Miks ja kuidas me omavalitsused on kujunenud ühtlasi ka riigivalitsemisasutisiks kohapeal, sel on mitmed põhjused ja nende põhjuste vaatlemine ei kuulu käesoleva arutluse ülesannete hulka. Kuid tuleb tähendada seda, et omavalitsuse olelus on põhjendatud sellega, et praegusaja riigi ja omavalitsuse ülesanded on tihenened niivõrd, et riik, olles koormatud riigi välise kaitse ja teiste selliste ülesannetega, millised nõuavad kor-

raldamist ühest keskkohast, ei suuda korraldada ikka enam ja enam ühiskondlikku korraldust nõudvat kodanikkude heaolu, vaid peab selle loovutama kohapealseile asutisile — omavalitsusile, millised, olles moodustatud kohapealsete kodanikkude poolt, tunnevad kohapealseid olusid paremini ja suudavad sellega täita edukamalt omavalitsusil lasuvaid ülesandeid. Ühtlasi on selline valitsemis- ja korraldamisülesannete loovutamine omavalitsusile kodanikkude kasvamine kodanikukohuste täitmiseks. Kodanikkude osavõtmine ühiskondlikkude ja riiklikkude asjade korraldamisest pole praegusel ajal mitte üksnes kodanikdemokraatlikkude riikide ainutunnuseks, vaid ka diktatuurimais pole kõik kodanikud kõrvaldatud sellest. Isegi fašistlikes mais on teatud (eesõigustatud) osa kodanikke tõmmatud kaasa ühiselu korraldamisele ja valitsemisele. Sellest järgneb, et kodanikkude osavõtmisest omavalitsuse tööst on tulu üldiste asjade korraldamisel.

Hea omavalitsuslik korraldus eeldab arenenud ja arusaajat kodanikkonda. Ja seepärast pole mitte iga kodaniku õigus töötada kaasa omavalitsuses, vaid ka kohus. Kui suurem hulk kodanikke jääb passiivseks oma kohuste täitmisel ühiskondlikkude ja riiklikkude asjade korraldamisel, siis võib asjade juhtimine sattuda õnneküttide kätte.

Kui tahetakse, et omavalitsusil oleks oma töös edu, kui tahetakse, et omavalitsused oma tegevuses ei tarduks (nagu seda võib näha me vallaomavalitsuste juures), kui tahetakse, et nad täidaks edukalt oma ülesandeid ja suudaks rajada ühiselu korraldamisel uusi sihte, siis peab omavalitsusil olema teatav iseseisvus. Elu on edenemine ja liikumine, edu on võimalik ainult teatava iseseisvuse juures. Seepärast ei või seaduslik võim siduda omavalitsusi järelevalvekammitatega ja keskvoim kui järelevalve teostaja ei tohi omavalitsusi koormata asjata formaalsustega. Ta peab leppima ainult sellega, mis tema tõeline kohus on, s. o. valvama, et seadust ei astutaks üle. Tuntud A. Damaške ütleb, et „Riigivalitsus, kelle kätte jääb val-

*) Kantud ette VIII linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisumetnikkude päeval Võrus, 20. augustil 1933.

vamine üksikute kogukondade tegevuse üle, peab oma õigust tarvitama ainult seal, kus seda on hädasti vaja. Ta ei tohi mitte väiklasilt seisukohtadelt tungida peale omavalitsusele, ka mitte siis, kui mõni asi ei kujune nii, nagu seda ehk sooviksid teataval korral valitsustüüri seisvad riigimehed. Õiglaselt mõistetava iseseisvuse ei või kogukond täita oma suuri sotsiaalpoliitilisi ülesandeid.“

Ja tõesti, ajalugu tõendab, et tumedaimail ajajärkudel, tagasikiskumisaajul, on omavalitsusi kaotatud, ja kus neid pole kaotatud, seal on piiratud, kärbitud nende õigusi. Sest „võimutsejad“ ei või sallida oma kõrval rahva võimu. Kuid selline võimutsemine on rahvaste elus end hiljem andnud valusasti tunda.

Ka meie elame üle praegu sellist aega. Omavalitsuste mahategemises võistlevad parteid üksteisega, samuti omavalitsuste õiguste piiramises. Omavalitsuste mahategemises on mindud äärmise demagoogiani. Kaotamisel on maavalitsused. Selle asemel, et maa- ja vallaomavalitsusi korraldada ümber vajaduste kohaselt, tuleks luua nende vahepealseid elujõulisemaid omavalitsusi, nagu seda on linnad. Riiklikule bürokraatiale on pinnaks silmas omavalitsused, sest nemad ei täitvat alati keskasutise bürokraatide nõudmisi, kui need nõudmised ei toetu seadusile. Sellest võime järeldada, et maavalitsuste kaotamise järele algab intensiivsem tegevus teiste omavalitsuste õiguste piiramise suunas, sest osalt tulevad maavalitsuste asemele keskvalitsuse bürokraadid, kellele osaliselt allutatakse vallad, alevid ja võibolla ka linnad.

Minnes üle omavalitsuste arvepidamise juurde, peame veel kord rõhutama seda, et me omavalitsused on: 1) kohalikkude ja riiklikkude asjade korraldajad kohapeal, 2) omavalitsuste organid on kohalikkude elanikkude poolt valitud, seisavad elanikkonna kontrolli all ja annavad aru oma tegevusest elanikkonnale, 3) teotsevad seaduse poolt kindlaks määratud piires, 4) neile on teatavais küsimusis ja aladel ja iga tegevuse üksikasjus jäetud teatud iseseisvus ja 5) riiklik võim valvab ainult seadusliku korra järele, arvavad välja üksikud juhtumid. Eelöeldust selgub ka milline peab olema meie omavalitsuste arvepidamine. Omavalitsuste arvepidamises peab peegelduma omavalitsuse tegevus täies ulatuses, niipalju kui sel tegevusel on kokkupuuteid arvepidamisega. Teiseks peab omavalitsuse arvepi-

damine andma igal ajal ja eriti aasta lõpul selge ja arusaadava ülevaate omavalitsuse tegevusest vähemalt esinduskogu liikmeile, et neil oleks võimalik teostada vajalist kontrolli ja anda aru oma tegevusest valijaskonnale. Et arvepidamine vastaks viimasele nõudmisele, peab ta olema vaba kõigest liigsest formaalsusest, kui ka asjatuist detailest. Arvepidamine peab võimaldama saada ülevaadet, kas omavalitsus on teotsenud seaduse piires neis punkttes, mis peegelduvad arvepidamises. Arvepidamises peab peegelduma omavalitsuse tegevus üldiselt sellest küljest, kui palju see tegevus on olnud edukas, produktiivne tähtsamail aladel (heakord, haridus, hoolekanne, sotsiaalala üldse jne.). Omavalitsuste arvepidamine peab ka järelevalveasutisile andma võimaluse kontrollida aruannete ja kohapeal arveraamatute kaudu omavalitsuste tegevust seaduslikkuse mõttes.

Omavalitsuste tegevus on kujunenud laialdaseks. Peeaegu kõigi ühiselu avaldustega tuleb sel teha tegemist. Ka on omavalitsusil endil kaunis suured varandused ja nende kasustuses on tihti ka suured võõrad varandused ja summad. Sellest järgneb, et mingisugune lihtne arvepidamissüsteem ei suuda täita arvestamise ülesandeid. Neile nõudmisile vastab ainult kahekordne arvepidamine.

Et kahekordse arvepidamise süsteemi juures on kujunenud välja mitmed meetodid ja viisid, siis on tarvis leida ka omavalitsusile ta praktiliste nõuete kohane arvepidamisviis kahekordse süsteemi piires.

Aleviomavalitsuste arvepidamise viisi määramisel peab pidama silmas veel järgmist: arvepidamine peab olema võimaluse piires lihtne ja arusaadav, täiesti vaba liigsest paberlikkusest ja asjata formaalsusest. See nõudmine on õigustatud kahel põhjusel. Esiteks ei leidu liiga keeruka arvepidamise juures volikogu liigete hulgas isikuid, kes suudaksid toimetada revideerimist, süvenedes arvepidamisse ja seetõttu kujuneks revideerimine tihti vormi täitmiseks. Teiseks seepärast, et aleviis pea eranditult on raamatupidajaiks alevi sekretärid. Viimased on aga tööga väga koormatud. Palju tööd nõudva arvepidamise juures, et seda täita korralikult, peavad sekretärid kogu oma tööjõu või suurema osa sellest kulutama arvepidamisele, mistõttu muud tööalad (asjaajamine, perekonnaseisumuudete registreerimine jne.) peaksid paratamatult jääma hooletusse. Seepärast ei tule määrata ära ale-

vivalitsuste arvepidamise korras piasjasju. Ka ei saada piasjasjade äramääramisega parimaid lahendamisi, kuna aga tege-
likkude töötajate algatus, initsiatiiv, mi-
da meil üldse ei hinnata, mis aga väga
suure tähtsusega on, halvatakse. Välis-
mail püütakse tegelekkude töötajate in-
siatiivi ergutada, et saavutada paremaid
töötulemusi, mitte halvata. Seega oleks
kohane aleviomavalitsuste arvepidamiseks
määrata ära ainult üldjooned, üldsuund ja
täiesti vajalikud ja vastuvaidlematud
nõudmised.

Mis puutub aleviomavalitsuse eelarvese, siis peab see pakkuma ülevaatliku pildi
tulude, kulude ja tegevuse kavast. Seal-
juures tuleb pidada silmas, et selliste
väikeste omavalitsuste, kui meil seda on
alevid, eelarved tulevad koostada ja täita
nii, et igal aastal oleks võimalik täiendada
tagavarasummat jääkidega. Meie alevid
on noored omavalitsused, neil puuduvad
tarvilikud ettevõtted ja ehitised, heakord
on aga enamasti algelises seisundis. Ha-
kata täitma neid ülesandeid laenu-
dega, viiks need väikesed omavalitsused rasku-
sisse. Jääb ainuke tee koguda kapitali ja
asuda ülesannete täitmisele kogutud
summa piires. Ainult erakorralisil juhtu-
meil ja väga hääl tingimusil oleks mõeldav
laenu tegemine.

Viimati öeldu käib muidugi harilikkude
aegade ja olude kohta. Kriisiajal, nagu
praegu, tuleb võtta summasid korraliste
ülesannete täitmiseks isegi tagavarakapi-
talist, kui muidu pole võimalik saada läbi
ja kui tagavarakapital seda võimaldab.

Arvepidamise tähtsus kasvab alata-
Ja tulevikus on arvepidamisel veel suurem
tähtsus, mitte ainult seepärast, et näiteks
omavalitsusasutised ikka enam ja enam
muutuvad administratiivorganeist majan-
duslikeks organeiks, majandusliku elu
korraldajaiks, vaid veel enam seetõttu, et
kogu ühisele liigub kollektivismi suunas.
Seda tõendavad näiteks põllutalunduses
igasugused piima-, traktori-, masina- ja
teised ühingud. Et olla võistlusvõimeline
võistlemisel „põllutalunduslike vabri-
kute“ saadustega, peavad meiegi väiketa-
lud oma tegevuses liituma ikka enam ja
enam. Ja raamatupidamiseta ei saada
sealgi läbi.

Igal alal kohase raamatupidamisviisi
leidmine nõuab mitte ainult tihhe isiku töö-
vilja ja pingutust.

II.

Asudes alevivalitsuste arvepidamise
korra üksikasjalisele vaatlemisele, tekib
küsimus, kas Kohtu- ja Siseministeerium
oli volitatud avaldama seda arvepidamis-
korda.

Teatavasti on meil Kohtu- ja Sisemi-
nisteerium omavalitsuste järelevalveasu-
tiseks; ta valvab, et omavalitsuste tegevus
toimuks seaduste piires. Aleviomavalit-
suste suhtes ei paista küll kohtu- ja sise-
ministril olevat õigust kirjutada alevile
ette arvepidamiskorda. Aleviseaduse
§ 61, p. 3 ja § 99 järgi on alevivolikogu
kompetentsi antud aleviomavalitsuse täi-
desaatvate organite tegevuse korra mää-
ramine ja neile tarvilikkude instruksioo-
nide andmine. § 152 järgi siseminister
kokkuleppel rahaministriga annab alevi
eelarvete koostamise, samuti alevi raha-
summade hoidmise ja kulutamise ja nende
aruandmise korra kohta juhtnööre ühes
vormidega alevi eelarvete, maksujaotuste,
samuti ka alevivalitsuste aruannete kohta
eelarve täitmise alal. Arvepidamise kor-
rast pole viimati mainitud paragrahves
sõnagi. Kõrvutades kõik ülaltähendatud
paragrahvid, peame tahes-tahtmata tule-
ma otsusele, et arvepidamise korra mää-
ramise õigust alevite suhtes siseministril
pole, see õigus kuulub alevivolikogule, sest
viimane määrab täidesaatvate organite te-
gevuse ja sisemise asjaajamise korra. Si-
seminister kokkuleppel rahaministriga
määrab eelarvete, aruannete ja maksujaot-
uste vormid, annab rahasummade hoid-
mise ja kulutamise määrused. Tõsi, § 152
tundub praegu vananenuna ja seepärast
on raske mõista, mida tuleb mõelda maksu-
jaotuste vormide (maksunimekirjade?),
rahasummade hoidmise ja kulutamise all.
Eelarve juba iseendast määrab ära raha-
summade kulutamise ja seepärast peab
järelutama, et liigsete sõnadega ongi tahe-
tud ehk rõhutada eelarve tähtsust. Kuna
ajal, mil anti Aleviseadus, polnud veel
kombeks omavalitsuste rahade hoidmine
pankades jooksvail ja tähtajalisil arveil,
siis tuleb rahasummade hoidmise all mõel-
da instruksiooni kus ja kuidas hoida vaba
sularaha.

Igatahes Aleviseaduse järgi pole sise-
ministril arvepidamiskorra maksmapane-
mise õigust. Kui maksmapandud arvepi-
damiskorra vastu sellest seisukohast ei
vaideld, siis tuleb see sellest, et tunnusta-
takse neid paremusi, mis on ühtlasel arve-
pidamiskorral. Arvepidamiskorra viimist-

lemisel, lõplikul kindlaksmääramisel peaks aga kaugelt rohkem arvestatama omavalitsuste näpunäidete ja teadumustega, kui seda tehti kõnesoleva arvepidamiskorra koostamisel. Lõplikul nõupidamisel ministeeriumis tehti mitmeid parandusi, ettepanekuid, näidati mitmeile puudusile, aga neid ei arvestatud, olgugi et ettepanek eelarvete deebitoride ja kreditoride suhtes leidis maaasjade juhataja pooldamist ja tunnustati viimase poolt otstarbekohaseks. Oleks arvustavaid märkusi rohkem täheldatud, siis poleks olnud tarvidust sellise arvu ringkirjade järgi, nagu neid nüüd on antud ministeeriumi ja ka üksikute maavalitsuste poolt.

Jääb ainult loota, et teadumus õpetab kõiki. Ja seda näitab uus arvepidamiskordki, — nii mõnedki põhimõtted (linnades ja osas alevites tarvitusel olev eelarve tulude ja kulude raamat, kassaraamatusse sissekandmise viis jne.), millised tehti maha Siseministeeriumi poolt kirjastatud A. Loorits'a „Vallaomavalitsuse arvepidamine“ on saanud uues arvepidamiskorras eluõiguse. 1928. a. maksmapandud valla arvepidamises tarvitati eelarvesummasid korrespondeerimiseks (eelarvesummad võeti bilanssi). Sellele vaidles Eesti Maaomavalitsuste Liit kõvasti vastu ja näitas sellele, kui ühele suuremale puudusele, aga ministeerium oli kange ja jäi oma seisukoha juurde. Nelja aasta möödudes oli ka ministeeriumil selge, et eelarvega arvestamine sellisel viisil on asjatu töö ja uuest arvepidamiskorrast kadus see omapärane ja asjatu iseärasus. Jääb loota, et veel kiiremini kaoks ka uuest alevite arvepidamisest asjatud iseärasused, millede järgi pole tarvidust.

Olles tegelikult uue arvepidamiskorra nii-öelda läbi proovinud, ei tahaks üksinda rõhutada selle puudusi, vaid pöörata tähelepanu ka selle positiivseile külile. Ja otsest peab tunnustama, et alevivalitsuste uuel arvepidamiskorral on tõesti paremusi. Erilist heameelt tunnevad need omavalitsused, kus tarvitusel oli vana Liivimaa arvepidamisviis. Nüüd on nad saanud kahekordse arvepidamise ja neile on see tunduvaks paremuseks. Ka 1928. a. vallavalitsuste arvepidamiskord polnud küllalt otstarbekohane, täielik, temas polnud küllalt arvestatud näiteks kas või operatsioonide toimetamist pankade kaudu. Uues arvepidamiskorras on see juba leidnud peaaegu täieliku tähelepanu.

Üheks tugevamaks küljeks uues arvepidamiskorras tuleb pidada pearaamatu

asetamist tarvilikule kohale, talle tarviku tähtsuse andmine. Seni polnud igal pool pearaamatu sellist tähtsust, sest kõigi arvete tarvis polnud pearaamatus arvet. Lõpptulemused kanti alg- või abiraamatuist otsekohe bilanssi (näiteks kassa läbikäigud). Pearaamatu olelus juba ise nõuab, et sinna koondataks kõik operatsioonid. Pearaamatu põhjal seatakse kokku ka bilanss.

Sellest järgneb, et kui tulevikus arvepidamiskorda muudetakse, siis ei tule kogu see kord asendada uuega, vaid sellest arvepidamiskorrast tuleb kõrvaldada liigsed ja võõrad võtted. Mõnes osas tuleks teda muuta ja täiendada, kuid põhiliselt peab jääma püsima. Sellised muudatused ei tooks raamatupidajatele uut tööd, küll aga kergendaks nende praegust suurt koormat.

III.

Kui tuleb teha tegemist me alevite eelarve nomenklatuuriga, siis nende ridade kirjutajale meenub alati kreeka mütoloogiast röövel Prokrustes ja tema kuulus voodi. Prokrustes nimelt asetas kõik oma ohvrid ühte voodisse ja kui mõni ohver oli suur ja tema jalad või pea ulatus üle voodi otste, siis raiuti need maha, oli aga mõni ohver kasvult väike, siis venitas Prokrustes selle voodi pikkuseks.

Alevite arvepidamiskord ja eriti eelarve nomenklatuur tunduvat olevat ka olnud Prokrustese voodis. Seks voodiks on olnud nähtavasti riigi eelarve nomenklatuur. Kuigi me riik on väike riik, aga ega seepärast siis väikeste omavalitsuste arvepidamist ja eelarveid tule venitada riigi arvepidamise ja eelarve suuruseks.

Mõni aasta tagasi kirjutati ühes omavalitsuste ajakirjas, et ühe Soome 8000 elanikuga linna eelarve mahtuvat poognalisse paberi kahele leheküljele. Selle eest on aga ses linnas eeskujulikud koolimajad, hoolekandeaustised, haiglad, raekoda, puhtad ja sillutatud uulid, iluaiad, pargid jne. Meil nõuab 1000—3000 elanikuga alevi eelarve 5 poognat kirjutuspaberit (20 lehekülge). Kas need arvud ei räägi karjades. Meil kulutatakse hiigla energia ja suured summad kantseleilisele tööle, kuna omavalitsuste tõelised ülesanded jäävad kõrvale. Ja see kantseleiline bürookraatia lasub meie peal kui needus, see rõhub ja surmab tööisu, hävitab nii väga vajaliku meeoleolu. Kui mõned omavalitsused omal algatusel otsivadki paremaid ja vähem vaeva ja kulu nõudvaid kantse-

leilise töö ja raamatupidamise viise, siis meie kõrgemad asutised ja ka järelevalve surmavad selle.

Kui me väikese omavalitsuse eelarve või aruanne satub mõne võõramaalase kätte, kes ei tunne meie krooni tõelikku väärtust, siis see võõras saaks küll selle järgi kujutelma, kui väga suurest ja elujõulisest omavalitsusest. See võõras muidugi esimesel pilgul ei teaks, et paljude arvude taga peitub bürokraatia mask, mannetus, tihti tühjus. Tutvuks ta olukorraga põhjalikult, leiaks ta, et nende hulga numbrite ja paberihunniku taha on me bürokraatia peitnud oma olemuse õigustuse.

Et ülalöeldu on vastuvaidlematu tõde, seda tõendab alljärgnev üksikasjaline vaatlus.

E e l a r v e. Omavalitsuse majandusliku tegevuse aluseks on aastaeelarve. Seejuures pole eelarve mitte vankumatuks seaduseks, vaid pigem tegevuse rahaline kava, soov, sest eelarve täitmisel harilikult kerkivad esile ootamatused, mida on võimatu näha ette eelarve koostamisel. Kuigi eelarvetulud kalkuleeritakse harilikult eelmiste aastate teadumuste, eelarve koostamise ajal teadaolevate muudatuste ja maksunormide alusel, ei pääse ta tavaliselt siiski mööda muudatusist eelarve täitmise ajal. Kui summased laekub rohkem, kui nähtud ette eelarves, siis on asi lihtne. Summade laekumisel vähemal määral ei saa teha kõiki ettenähtud kulu-

sid, vaid osa eelarvest tuleb kulude osas jätta täitmata, sest on üldjuhiseks, et ei saa anda välja rohkem kui laekub eelarvelisi summased. Seega on pandud eelarve kulude osa täitmisele veel eriline piir ja see eriline piir on kitsam eelarvega tõmmatud piirist.

Seepärast on vajalik paigutada eelarvesse andmeid, millised on tarvilikud tegevuse aluseks rahalisest küljest. Kõik, mis on peale selle, tuleb lugeda asjatuks ballastiks. Praegu maksvuselt olev alevite eelarve vorm on sellest küljest otse võimatu. Seal leidub asjata palju ballasti, mille järgi pole vähimatki tarvidust.

Eelarves on tulud ja kulud omaette „venitatud“ kahele leheküljele. Meie linnades on praegu tarvitusel eelarve vorm, milles tulud on ühel leheküljel ja kulud teisel. Sealjuures aga on olemas kõik vajalikud andmed. Ja kui vaadata, millest on tingitud eelarve kahele leheküljele „venitamine“, siis leiame, et selle aluseks on asjatu laiutamine. Pole tarvis lahtreid „Alevivalitsuse ette pandud“. Pärast eelarve vastuvõtmist pole mingit tähtsust asjaolul, millised summad valitsus igas üksikus eelarvepunktis esitas volikogule ja nende summade ümberkirjutamine on alati asjatu töö ja ajakulu.

Eelarvesummade märkimiseks pole tarvis kolme lahtrit (joonevahet), ühest oleks seks küllalt, nagu seda tehakse linnade eelarveis.

(Järgneb.)

Nimeõigusest.*)

E. Rosenstrauch.

Tallinna linna perekonnaseisuametnik.

Oma igapäevase töö juures perekonnaseisuametnik puutub alaliselt kokku mitmesuguste küsimustega, mis seoses nimeõigusega, s. o. seadusnormidega, millised käsitlevad isikut ja tema nime hällist hauani ühenduses perekonnaseisumuudetega ja mitmesuguste avalikõiguslikkude aktide ja toimingutega. Seepärast on möödapääsmatu ja tarvilik evida neis normistikes, nagu muiski kodanikuõigusi käsitlevais küsimusis, teadmisi, millised aitaksid lahendada ja otsustada töös tekkinud küsimusi asjatundlikult ja eksimatult.

Nimeõigusena mõistetakse (nagu seda väljendab A. Kliimann — Eesti Politsei-leht nr. 2 — 1931) administratiivõigusteades neid normistikke, mis määrastavad üksiku inimesiku nimega seotud avalikke õigusi ja kohuseid.

Nimeta ei saa üksikisik, kui iseseisev õiguslik osa sotsiaalses ühiskonnas, tulla arvesse. Nimi on tunnuseks, milline individuaalseerib isikut ja eraldab üldsusest.

Isik, sulades ühte massiga, kaotaks isiku kui indiviidi mõiste, ja seega ühtlasi ka õigused, millised kasvavad sellest välja. See isikuline hüve ja eesõigus — isiku sot-

*) Kantud ette VIII linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuametnikkude päeval Võrus, 19. augustil 1933.

siaalne eristus, mille sümboolseks väljendiks on nimi, on aluseks, millel põhjeneb kõik see, mida mõistetakse isiku moraalse varandusena.

Nimeõigust tuleb mõista kui isiku põhija individuaalõigust, mis on lähtekohaks isiku üldõiguste omistamisel ja kaitsel ehk aluseks, millest tekib isiku subjektiivne õigusvõime.

Nimeõigus, teisiti väljendatuna — õigus nimele, on õigus kõigile ja igale üksikule. Igal kodanikul, igal elusaltsündinud inimolendil on õigus nimele. Seda õigust, võrreldes teiste kodanikuõigustega, nagu õigus vabadusele, õigus abielule, õigus omandusele jne., mida võib kaotada, ei piira ega võta kodanikult ükski seadus ega raskeimgi kuritegu. Nimeõiguses leiab kodanik kaitset nime moonutamise, teotamise ja muude vägivaldaaktide vastu, millised võivad olla sihitud isiku nime, kui selle kandja pühaduse vastu.

Enne kui asuda nimeõiguse üksikute normide käsitlemisele, peatume viivuks nimeteadusel ja selle valgusel püüame lähemalt selgitada nime mõistet ja nime ajaloolist arengut.

Nime all mõistetakse väljendit või väljendite kompleksi, s. o. sõnakuju või sõnakujusid, milliseid kasustatakse isikute, esemete jne. individualiseerimiseks ja üks-teisest eraldamiseks.

Jättes kõrvale esemete kui ka juriidiliste isikute nime mõiste selgitamise ja käsitlemise, mis ei kuulu siia, tuleme otsekohe füüsiliste isikute nime mõiste ja õiguse käsitlemisele, kuna nimeõiguse all mõistetakse üldiselt vaid üksikute inimisikute, s. o. füüsiliste isikute nime õigust.

Isiku nimi koostub peamiselt kahest nimeosisest — isiku- ehk eesnimest ja perekonna- ehk sugunimest, mida teaduslikult märgitakse ladinakeelsete sõnadega *praenomen* ja *nomen*. Eesnimi omakord võib koostuda samuti mitmest väljendist, milliste arvu ülemmäär pole seadusandluses nähtud ette. On kujunenud kombeks anda lastele üldiselt üks kuni kaks, harvem ka kolm nime. Eriti sakslaste juures leidub sageli juhtumeid, kus lapsele antakse ka 4—5, erandjuhtumel isegi rohkem eesnimesid.

E e s n i m i, mille kandja omandab sünnil, vormilikult sünni registreerimisel, osutub tunnuseks, milline peab eraldama ja individualiseerima selle kandjaid teatud perekonna koostises.

P e r e k o n n a n i m i, mille laps saab vanemalt pärimise teel, määrab tema kuu-

luvuse teatud perekonnanimelisse isikkonda ehk kollektiivi. Perekonnanimi on ühine kõigile ühte perekonda kuuluvaile isikuile ja seltskonna silmis osutub seega sugulusvahetorda tõendavaks tunnuseks. Perekonnanimi laiemas ulatuses, levides pärimise teel põlvest põlve ja kandudes üle kogu sugukonna, evib ka s u g u k o n n a n i m e mõiste ja tähenduse.

Isikutunnustena, lisaks isiku- ja perekonnanimele, võivad nimeosisena tulla arvesse ka seisustiitlid, aukraadid jne. Meil Eestis aga, kus ei tunta seisusi ega klassivahesid, ei tule sellised kodaniku nime väljendi obligatoorse osistena arvesse.

Kaasaja kultuurmais üldiselt tarvitatav isiku nimetamisviis ei tekkinud ühekorraga, vaid evib ajalooliselt pika evolutsioonilise arengutee, milline alateadvuslikult põhjeneb rahvaste harjumuste psühholoogial. Arenedes ja kujunedes sajandite jooksul, jõudis nimi selle vormini, millisena teda tarvitatakse suuremas osas kultuurriikides tänapäeval.

Vanasti inimesed evisid isikutunnuse-na peamiselt vaid ühe nime. Vahel tarvitati lisaks sellele eraldamise otstarbel ka isanime ehk mõnda omadusnimetust.

Kõrgel kultuuriastmel seisvad vanad kreeklased ei tundnud perekonnanime. Isikunimena nad tarvitasid nime, mis oli tuletatud isanimest või mõnda muud iseisvat nime.

Vastandina kreeklasele koostusid vana-de roomlaste nimed rohkem kui ühest nimeosisest, peamiselt kolmest — *praenomen*, *nomen* ja *cognomen* — eesnimest, perekonnanimest ja liignimest, näiteks Gaius Julius Caesar. Vahel tarvitati veel ühte lisanime, milline näitas isiku päritolukohta, näiteks Publius Cornelius Scipio Africanus.

Vanad germaanlased kui ka teised Indo-Euroopa rahvad tarvitasid isikunimena ühte nime, milline moodustati peamiselt mingist omadussõnast, sageli ka kahest, näiteks Siegfried (Sieg-Fried), Hildebrand, Gerhild jne. Nimepanemine sündis viisil, milline vastab lähedalt tänapäeva ristimiskombele, nimelt lapse isa, võttes lapse põlvile, piserdas teda veega, kinnitades sellega lapsele nime omistamist.

Muinaseestlased evisid isikunimena samuti ühe nime, näiteks Asso, Himot, Sock, Kaaro, Ikemeel jne., mis oli tuletatud kas loodusest (loomist, lindudest) või mõnest omadus- või tegusõnast. Hilisemal ajal — ristiusu tulekul — mõnikord lisanud isikunimele (seda peamiselt kirjalikes

ürikuis) mõni täiendusnimi, milline viipas kas isiku omadusele ehk päritolule, näiteks Lembit Vytautas (Võidumees?), Clemens Esto (Kleemens Eestlane) jne. Orduajal nimede märkimisel tekkisid paiguti lisaks isikunimele ka isa-, koha- jne. nimelisandid, näiteks Andres Mikopoik, Marckus Alikapoick, Hans Vanmees (Vanamees) jne.

XVI sajandi paiku leidub eestlasil vähesel määral nimekujusid, millised evivad täielikult perekonnanime iseloomu; nii leidis Räpinas kolm talupoega — Hans, Hinrich ja Piotr, kes kandsid isikunime lisandina ühesugust eraldusnime — Kikas. Samuti leidub seal kaks Sorok'it, kaks Kivita't jne. Mainimisväärased on tollest ajast pärit nimekujud, millised sarnlevad suuresti tänapäeva väga tuntud isikuile, näiteks Hanc Pip (Hants Piip), Theiof Kuris jne. Leidub ka selliseid nimekandjaid toleaja eesti talupoegade seas, keda nime modernsuse mõttes võiksid kades-tada paljudki halva kõlaga nimekandjad tänapäev. Leiduvad nimekujud nagu Paavel Kunilo, Genty Renopu, Thomas Tamorald, Denis Letle, Dino Canera jne. Kuigi mõne nime võõrapärase kõla tõttu võiks kahelda selle kandja eestilises päritolus, pole siiski võimatu nime eesti algupära. Nime kirjutajate eesti keele mitte-mõistmise tõttu pole midagi imestella nende võimatuseni moonutamises.

Kindlakujulised perekonnanimed tekkisid XI sajandi paiku Lääne-Euroopas esiteks aadlikel. Need olid tuletatud peamiselt kohanimest ja viipasid seega isiku päritolule, näiteks Otto von Wittelsbach, Kurt von Maydell (s. t. Kurt Maidlast), Johannes de Lechtes (Johannes Lechtsest), Claves de Metstaken jne. XV ja XVI sajandil tekkisid perekonnanimed ka kodanikuseisusse kuuluvaile isikuile.

Perekonnanime kandmise traditsioon levis kiiresti üle Baltimaade ja ulatus peagi Eestisse. Eestlasi puudutas see komme vaid niipalju, kuipalju talupoegi evis vabaduse. Ainult vabakssaanud talupoeg enne üldist perekonnanimede-panekut võis kanda sugunime, milline tahtis olla nagu tunnuseks, et selle kandja ei kuulu talupojaseisusse. Sel puhul oldi kohustatud laskma endid võtta kuhugi linnakogukonna nimestikku. Perekonnanimeks omistati peamiselt mingi saksapärase nimi. On siiski erandeid, kus vabad eesti talupojad evisid eestipärase perekonnanime, kuid need on pärit kaugemast minevikust — XV—XVI sajandist; näiteks

Kaspar Ustall, Tõnno Tamp, Olaf Kyremes, Siemon Paddus ja päritolu nimelisanditega — Hymmoth Pagenkurgell tho Uppel, Hindrik Pagenkurgel tho Londall, Melendo Apoll Hiiumal, Hans Kulnasmo tho Puthekull, Peter Somelepis tho Waymonen jne.

Mis puutub eesti talupoegade ja seega kõigi eestlaste perekonnanimede ajalukku üldse, siis need esinevad vaid vähe üle 100 aasta. Need omistati talupoegadele orjusest vabakssaamisel möödunud sajandi alul. Seni oli üldiseks tavaks, et talupoegi, nii dokumentaalselt kui ka isekesis, nimetati koha- ehk isanime järgi, nagu Laaneotsa Peet, Muuga Mart, Silla Juhana, Tooma Kustas, Jüri Ado jne.

Pärisorjuse kaotamisega Eestimaal 23. mail 1816 ja Liivimaal 26. märtsil 1819 sai sunduslikuks kõigile talupoegadele võtta perekonnanimi. Ühes sotsiaalelu üldise ümberkorraldusega tuli seega põhjalik reform ka talupoegade senisesse nimetraditsiooni.

Kuna võis arvata, et see uuendus, milline haaras kogu maa, ei teostu nii libedasti, ja et vältida võimalikke arusaamatusi ja soovimatusi nimepanekul, tõttas riigivalitsus normeerima lähemalt tähen-datud nõude teostamist. Kubermanguvalitsuse poolt 21. augustil 1822 mõisavalitsusile ja kirikuõpetajaile antud määruses seatakse üles lähemad tingimused ja nõuded nimepanemise toimetamiseks.

Talupoegadele pidi tehtama teatavaks, et nad endile ei võtaks ebasündsaid ja üldiselt tuntud suuruste nimesid. Samuti ei võinud ühes kogukonnas ühte ja seda sama nime anda mitmeile. Vabaks saavail talupoegadelt ülesantud perekonnanimed tulid komisjoni poolt protokollida ja nimestikud saata 2. jaanuariks 1823 kihelkonnakohtuile.

Kuigi seaduse ja juhtnõõride mõtte kohaselt nime valik pidi kuuluma nimesaajale, kujunes asi tegelikult enamuses vastupidiseks. Nimepanemise toimetamine jäi nimepanemiskomisjonide hooleks, millised koostusid peamiselt mõisavalitsusist, sageli ainult mõisnikust, valitsejast ehk opmanist ükspäinis. Viimaste meelsusest ja tahtest sõltus sageli valla elanikkude nimekuju ja keelsus.

Arvestades asja erakordsust, talupoegade vastavate teadumuste ja sündmuse õige hinnangu puudumist ühest küliest ja teatud hoolimatust ja sakslusele orienteerumist teiselt poolt, saab mõistetavaks,

miks meil esineb nii palju võõrapäraseid perekonnanimesid.

Vähe vilja kandis ka mõne üksiku ärksama rahvamehe selgitustöö sel puhul. Mainimisväärt on, mida mõtleb nimepanemise asjas tuntud O. V. Masing oma „Maarahva Näddala Lehes“ nr. 51 — 1821:

„1. Ei tahha se koggoniste sünts olla, et kahhed ehk kolmed wannakesed, iggauks ärranis ennesele issinimme wõtwad, nenda kui mõnned on hakka-mas, et wannem wend ennast Kuseks, tõine Mihhelsoniks ja kolmas ennast Storchiks nimmetab. Se ei lähe koggoniste korda, sest et sest aega möda seggadust tulleb. Kõik kolm on ühhe isa lapsed ja peab neil kõigil sellepärast üks ja sesamma liignimmi ollema, mis nende suggoseltsile iggawesest pärriseks jäeb; nenda kuidas kõiges mailmas kõige suggo rahwas sedda tarwis tundnud wisiks wõtta, et issekeskes ellus ja suggulaeste pärranduse perrimiste kõrral kõik saggadust ja waidlemist tulleswa põlwe rahwa ja omma suggoseltsi wahhel keelda.

2. Need Mihkel-, Peter-, Karl-, Johansonisid ja muid sonisid on maailm ammustki ülleliastegi täis, et neid kül mitte enam tarwis olleks peale kaswatada, et saggadust weel suremaks tehta, kuidas ta jo nüüdki on, et kui ühhest Johansonista rägitaakse, mitte ilma tähenduseta arwu polle sada, missuggusest Johansonist jutt on.

3. Tallo assemetest wõib kül mõnda head nimme perrida, nenda et kui kegi Kämmara Mart ehk Silla Tomas olleks, temma siis Mart Kämmar ehk Tomas Sild. Ehk kui sedda ei tahha, siis wõtko ta ennesel ühhe ehk tõise lina ehk loduse nimme: nende kuidas sedda kõige mu rahwa seas kulukse.“

Vähe oli aga selliseid talupoegi, kes wõisid lugeda neid ridu, kuna suurem osa vastaspoolseist asjaosalisist nähtavasti ei reageerinud neile ettepanekuile.

V. Ernits'a arvates (mõningate kokkuvõtete ja tähestikuliste katseproovide alusel) on umbes 60% eestlaste perekonnanimedest võõrapäraseid, neist suurem osa puhtsaksapäraseid. Eestlaste perekonnanimedest on hea hulk ka segatüüpi, nagu igasugused Nömberg'id, Tamberg'id, Mäeberg'id, Paasmann'id jne., mille saksastamine sageli kuulub hilisemasse aega ja on toimetud osalt kodusel teel kirikuõpetajate poolt kirikuraamatuis.

Perekonnanimede panemine mõisaraamatuis lõpetati 1826. aastaks, kirikuraamatuis need registreeriti aga üldiselt pärast uue kirikuseaduse maksmahakkamist 1833. a., paiguti aasta kuni paar hiljemgi. On mõistetav, et nimele ülekandmise, milline toimus sageli nimekandja suulisel teadaandel, kes ei osanud hääldadagi oma võõrapärast perekonnanime, ehk oli selle moonutanud (nime mittemõistmise tõttu), võis tekkida suuri erinevusi. Seega on ühtlasi seletatav ebaühtlus perekonnanimeses valla- ja kirikuraamatuis. On huvitav tähendada, et perekonnanimede segamine ja kodune muutmine kirikuraamatuis saksastamise suunas väiksel määral on kestnud pisitasa koguni Eesti iseseisvuse ajani. On juhtumeid, kus nimed on seadusvastaselt saksastatud. Nii näiteks on tehtud „Must“ — „Schvartz'iks“, „Nõmm“ — „Nömberg'iks“, „Käppa“ — „Kepper'iks“, see omakord „Cooper'iks“ jne. Oli juba selline muudetud nimi kord kantud meetrikuraamatuisse, jäi see ainumaksvaks. „Sõda“ selliste erinevate perekonnanimede vahel isiku dokumentides on kestnud tänini. Asjaosaliselt kodanikult nõuab õige seaduspärase perekonnanime selgitamine sageli hulk kulu ja vaeva ja selle tulemuseks on enamasti, et pastori omaaegsed kodused „nimeilustamised“ — kui nimeõiguse jämedad rikkumised — jäävad püsima seaduslikena.

Umbkaudsete andmete põhjal võib märkida eestipärase perekonnanimede suuremat ja algurärasemat valikut saaril, eriti Saaremaal, ja Lõuna-Eestis. Põhja-Eestis seevastu on valitsemas saksapäraseid perekonnanimesid.

Oleks huvitav ja tänuväär ülesanne, kui kord kogu Eesti perekonnanimestik võetakse põhjalikule ja süstemaatlikule uurimusele. Kahtlemata annaks see huvitavat materjali keelemnõuajale, asustusaajaloolasile kui ka genealoogile.

Niihästi seadusraamat, kui ka rahvas ise nimetas alul perekonnanimesid „liignimedeks“, seda nähtavasti seepärast, et nad vähemalt igapäevases elus osutusid liigseiks, üleaaruseiks. Ühtlasi tarvitati perekonnanime kohta ka terminit „priinimi“, mis pidi tähendama, et selle kandja on prii — vaba. Mõisted nagu „sugunimi“ ja „perekonnanimi“ löid läbi alles hilisemal ajal.

Perekonnanimede suhtes teatud erinevas seisundis olid Eesti idapoolseima maaosa — Petserimaa ja Narwataguste valdade elanikud, kes, kuuludes endisse Suur-

Venesse ja alludes Vene riigi üldisile seadusile, erinesid ka isikunimetusviisi alal Baltimail maksvast korrast.

Seal puudusid 1921. aastani perekonnanimed. Üldist perekonnanimede panekut toimetati seal 1921. a. ja selle aluseks oli Vabariigi Valitsuse poolt 4. aprillil 1921 ajutise valitsemiskorra põhjal vastuvõetud Seadus Petserimaa ja Naroovataguste valdade elanikkude perekonnanimede kohta" (RT 26 ja 58 — 1921).

Ühel aastal Perekonnaseisuseaduse

maksmahakkamisega kuulutati välja Perekonnanimede võtmise seadus (RT 11 — 1926), milline pidi üle riigi likvideerima lõplikult kodanikkude perekonnanime puudumise võimalused. Selle alusel nüüd iga Eesti Vabariigi riikkondlane peab evima perekonnanime. Puudus kellelgi see, pidi ta selle ametlikus korrast endale võtma kuue kuu jooksul, arvates seaduse maksmahakkamise päevast, s. o. 9. veebruarist 1926.

(Järgneb.)

Perekonnaseisusametnik meil ja mujal.*)

R. Valter.

Tallinna linna perekonnaseisusametnik.

Eelmisel linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisusametnikkude päevil on arutatud meie Perekonnaseisuseaduse tegeliku käsitlemise alal tekkinud küsimusi, võrreldes meie seadust välismaade vastavate seadustega. Seekord võtame vaatlusele perekonnaseisusametnikkude õigustusi ja kohustusi, nende ametialast teenistuslikku vahetorda omavalitsusega ja alluvust järelevalveasutisele. Siinjuures püüame võrrelda sellist korda üksikute välismaade vastavate kordadega, maadega, kus perekonnaseisumuudete kodanlik registreerimiskord on maksimas juba aastakümneid ja kus perekonnaseisusametnikkude teenistuslik vahetord omavalitsusega või riigiga on kujunenud välja detaililt.

Meil maksva Perekonnaseisuseaduse järgi on perekonnaseisusametnikkeks alevs ja valdades vastava alevi või valla sekretärid, linnades linna sekretär või linnavalitsuse liige linnavalitsuse määramisel, suuremais linnades võib linnavalitsus perekonnaseisusametnikuks määrata eriametniku. Peale eeltoodu on ka perekonnaseisusametnikkeks vastavate usühingute vaimulikud — perekonnaseisusametnikud-vaimulikud. Viimased alluvad vahetult kohtu- ja siseministrile. Perekonnaseisusametnikke-vaimulikke registreerib ametisse Kohtu- ja Siseministeerium vastavate usühingute või nende liitude keskvalitsuste ettepanekul. Perekonnaseisusametnikkeks võivad olla ainult Eesti Vabariigi riikkondlased, kel vähemalt algkooli 6-aas-

tasele kursusele vastav haridus ja kes oskavad riigikeelt. Erandeid riikkondsuse nõudest perekonnaseisusametnikkude-vaimulikkude kohta võib lubada Vabariigi Valitsus. Omavalitsusperekonnaseisusametnikud on omavalitsusametnikud, kes alluvad administratiivselt ja distsiplinaarselt I instantsina omavalitsusorganeile ja II distantsina järelevalve alal Kohtu- ja Siseministeeriumile. Omavalitsusperekonnaseisusametnikkude suhtes on maksev seega üldine omavalitsuse järelevalve kord. Perekonnaseisuseaduse § 7 tähendatud eriametnikkude määramise võimalust on tegelikult kasustanud suuremate linnade omavalitsused, millist asjaolu tingis suur töö nii perekonnaseisumuudete registreerimise kui ka perekonnakirjade korraldamise alal.

Tutvudes perekonnaseisusametnikega välismaal, käsitleme esijoones neid riike, kellega meil ameti alal on olnud rohkem kokkupuuteid. Selliseks riigiks osutub eeskätt S a k s a m a a, kus perekonnamuudete kodanlik registreerimine algas perekonnaseisuseaduse jõusse astumisega, 1. jaanuaril 1876. Seaduse tegelikeks teostajaiks on kodanlikud ametnikud, perekonnaseisusametnikud, kes määratakse ametisse osariikide valitsusvõimude ehk omavalitsusühikute poolt järelevalveasutise kinnitamisel.

Vaimulikkude määramine perekonnaseisusametnikkeks on keelatud. Perekonnaseisusametite-võrgu loomiseks on osariigid jaotanud oma territooriumi perekonnaseis-

*) Kantud ette VIII linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisusametnikkude päeval Võrus, 19. augustil 1933.

suameti-ringkondadeks. Perekonnaseisuameti-ringkonna suuruse määrab kindlaks kõrgem keskvalitsus („*Verwaltungsbehörde*“). Ringkonnad võivad koostuda ühest ehk mitmest kogukonnast („*Gemeinde*“). Suuremaid kogukondi võidakse ka jaotada mitmeks perekonnaseisuameti-ringkonnaks. Valitsusväime kõrgemaks esindajaks Preisimaal on valitsuspresident („*Regierungspresident*“), Berliini linna piirkonnas — ülempresident („*Oberpräsident*“), Baiiris — maakonnavalitsus, Hessenis — kohtuministerium, Meklenburgis — siseministerium jne.

Seadus nõuab, et ühe poliitilise kogukonna ringkond langeks kokku perekonnaseisuameti-ringkonnaga, sealjuures antakse aga osariikide kõrgemale valitsusväimudele täielik vabadus perekonnaseisuameti-ringkondade kujundamises. Igas üksikus perekonnaseisuameti-ringkonnas on üks perekonnaseisuametnik. Perekonnaseisuametniku asetäitjaid võib olla mitu. Neil on õigus registreerida perekonnaseisumuuteid ainult neile alluvas perekonnaseisuameti-ringkonnas. Juhtumil, kui esinevad teatud perekonnaseisuametiringkonnas paratamatud asjaolud, millised takistavad perekonnaseisuametnikul ja tema asetäitjal täitmast perekonnaseisuaktide koostamist, näiteks vallandatakse ametnikud üheaegselt, siis on kohustatud lähem järelevalveasutis määrama selle ülesande täitjaks naaberringkonna perekonnaseisuametniku või asetäitja.

Perekonnaseisuametniku asetäitja evib perekonnaseisuaktide koostamise õiguse siis, kui perekonnaseisuametnik on õigustatult vabastatud ülesande täitmisest või on üldse vabastatud ametikohalt. Perekonnaseisuametnikkude asetäitjate poolt koostatud aktid on seaduslikult maksvad. Et väljendada oma õigustatud ameti iseloomu kirjutab perekonnaseisuametniku asetäitja oma allkirja juurde „perekonnaseisuametniku asendamisel“.

Suurimais perekonnaseisumeteis, kus tööjaotus mõeldapääsmatu, perekonnaseisuametnikkude asetäitjad täidavad vahetpidamata perekonnaseisuametniku ülesandeid, kusjuures neile on usaldatud teatavad alad perekonnaseisuameti ülesandeist.

Valla- ehk maakogukonnas on perekonnaseisuametnikuks kogukonna esimees ja perekonnaseisuametniku asetäitjaks abiesimees juhtumil, kui sellele ametikohale pole määratud kõrgema valitsusväime poolt eriperekonnaseisuametnikku. Kogukonna esimehele on võimaldatud järeleval-

veasutise nõusolekul määrata tegeliku tööteostajaks kogukonnaametnikke. Samuti on kogukonna valitsusel õigus määrata perekonnaseisuametnikuks eriametnikku, kusjuures ka perekonnaseisuametniku asetäitjaks peab olema eriametnik. Kogukondade poolt ametisse määratud perekonnaseisuametnikke ja nende asetäitjaid loetakse omavalitsusametnikkeks. Omavalitsusühikute poolt määratud perekonnaseisuametnikud saavad palka omavalitsusilt, kuna asjaajamiseks tarvitavad registrid ja plangid saadakse riigilt. Kogukonnasuurusi perekonnaseisuameti-ringkondi nimetatakse harilikult perekonnaseisuameti-ringkondadeks; vastandiks sellele üksiringkonnale osutuvad liidetud perekonnaseisuameti-ringkonnad juhtumil, kui mitmed perekonnaseisuameti-ringkonnad on kujundatud ühise perekonnaseisuameti-ringkonna. Sellises ringkonnas on perekonnaseisuametnikuks harilikult ühe liitunud kogukonna esimees, keda määratakse ametisse kõrgema valitsusväime poolt. Asetäitza määramine toimub samas korras. Liidetud perekonnaseisuameti-ringkonna perekonnaseisuametniku ja asetäitja palgad kannavad liitunud kogukonnad. Juhtumil, kui liidetud perekonnaseisuameti-ringkonna perekonnaseisuametnikuks on määratud riigiväime poolt eriline ametnik, siis tasub ka riik ta palga. Omavalitsusperekonnaseisuametnikud alluvad omavalitsusile palgavahekorral, distsiplinaarselt ja omavalitsusis maksmapandud sisekorra alal, kuna perekonnaseisuameti ülesanded alluvad nad vahetult seks eriti moodustatud järelevalveasutisile. Perekonnaseisuameti sisemise korra kujundamine ja ametialase tööjaotuse toetamine toimub perekonnaseisuametniku algatusel järelevalveasutise nõusolekul.

Preisimaal maakogukondades osutub esimeseks järelevalveasutiseks maanõunik ja kõrgema valitsusväime esindajana valitsuspresident ja siseminister. Linnakogukondades osutub esimeseks järelevalveasutiseks valitsuspresident ja kõrgema instantsina siseminister. Mis puhtub veel perekonnaseisuametnikkude individuaalsetesse õigusis, siis kuuluvad nad üksikuis osariikides maksmapandud seaduste alusel pensioni saamise õiguse alla, arvatud välja ainult riigiväime poolt määratud eriperekonnaseisuametnikud, kes seotud pensioni küsimuses riigiga.

Peale palga ja pensioni kannavad omavalitsused ka muid perekonnaseisuametiga

ühenduses olevaid kulusid. Näiteks hoolditavad omavalitsused perekonnaseisumeti ametiruumi kujundamise, sisustamise, kütte, valgustuse, kantseleimaterjali, ametipitsatite, postikulude ja ametialase kirjanduse soetamise eest. Omavalitsuste tasuvad ka perekonnaseisumetnikkude sõidu- ja päevarahad, mis ühenduses ametialase ülesande täitmiseks.

Juhtumil, kui perekonnaseisumetnik on kogukonnavalitsuse poolt saadetud andma seletust kohtule ehk järelevalveasutisele oma tegevuses esinenud puuduste või korratuste üle, milles ta on isiklikult süüdi, siis kannab ta ise vastavad sõidukulud. Samuti ei kuulu omavalitsuste kanda kulud, mis on tekkinud väljaspool ametiruumi toimetatud abielude registreerimisest. Selliste toimingutega ühenduses olevad kulud tasutakse asjasthuvitatud isikute poolt. Perekonnaseisumetnikkude tegevuses esinenud puuduste ja korratuste leidmise puhul on järelevalveasutised õigustatud karistama perekonnaseisumetnikke hoiatusega, noomitusega või rahalise karistusega, kusjuures rahalise karistuse ülemääraks on 100 mk. Rahalisest karistusest laekunud summad kuuluvad omavalitsusile juhtumil, kui vastava osariigi seadusandlus seda pole korraldanud teisiti. Selliseid karistusviise tuleb aga eristada kriminaalkohtukorras määratavaist karistustest. Perekonnaseisumetnikul on õigus apelleerida järelevalveasutise karistava otsuse peale kõrgemale valitsusvõimule. Perekonnaseisumetniku eitava otsuse peale võivad asjaosalised ehk asjasthuvitatud isikud kaevata I astme kohtule („*Amtsgericht*“), kelle alluvuspiirkonnas asub kaevatud perekonnaseisumetnik. Mitmes osariigis on pandud maksma kor-

raldus (näiteks Preisimaal), et perekonnaseisumetnik on kohustatud informeerima, vastava tähtaja jooksul, asjaosalisi isikuid oma eitavast otsusest. Informatsioon võib olla suuline või kirjalik. Jätab I astme kohus kaebuse tagajärjeta, ehk ei rahulda kohtuotsus kaebajaid, võivad nad selle otsuse peale apelleerida. Apellatsioonikaebus tuleb esitada maakohtule („*Landesgericht*“), kelle kõrgemaks instantsiks on ülemmaakohus („*Oberlandesgericht*“) ja ülimald instantsiks riigikohus, kuhu võib kaevata ainult teatavais küsimusis. Seega allub Saksamaa perekonnaseisumetnik kohtulikult I astme kohtule, kelle otsus on tema suhtes lõplik.

Mis puutub veel järelevalveasutiste revideerimise korda, siis on Saksas töötatud välja ühtlane revideerimiskord ja vastavad ühtlased protokollide vormid kõigi osariikide kohta. Protokollide vormis võib panna tähele väga asjalikke küsimusi. Näiteks küsitakse esijoones, kas on perekonnaseisumetnik ja ta asetäitja vannutatud? Kas on perekonnaseisumeti ametiruum sisustatud tarbekohaselt? Kas on avalikult tehtud teatavaks perekonnaseisumeti asukoht? Kas on kuulutusvitriinid paigutatud otstarbekohaselt ja kas on kuulutised asetatud selliselt, et neid võib igäiks lugeda? Kas on avalikult tehtud teatavaks tööaeg ja vastuvõtutunnid? Kas on pandud maksma korraldus, milles nõutakse, et perekonnaseisumetnik või tema asetäitja oleks ka pühapäeval päeval teataval kellaajal teenistusvalmis toimetama rutulisi perekonnaseisumuudete registreerimisi? Edaspidised küsimused puudutavad üldist registreerimiskorda.

(Järgneb.)

Vastuseks V. Avesson'i artiklile „Veel isiku perekonnanimede, nimede ja kohanimede kirjutamisviisist“.

Teofil Teder.

Kohtu- ja Siseministeeriumi perekonnaseisuasjade juhataja.

Oma artikli täienduseks (vt. „Linnad ja Alevid“ nr. 1 — 1933) ja V. A. vastukirjutise puhul (vt. „Linnad ja Alevid“ nr. 2 — 1933) pean tarvilikuks veel kord tulla tagasi ülalnimetatud küsimuse juurde.

Juba algul tähendan, et mina oma kirjutisega pole öelnud, et nimede kirjutamisviisi küsimus meil oleks lahendatud lõplikult, vaid tahtsin anda objektiivse ülevaate sellest, millised normid ja seisuko-

had meil ses küsimuses tegelikult praegu maksavad. Teine küsimus on, kuivõrd otstarbekohased on need seisukohad ja kas neid ei tuleks muuta või täiendada. V. A. oma vastukirjutises püüab arvustada neid seisukohti. Asjalik arvustus on muidugi alati tervitatav ja võib küsimuse edasiarendamisele tulla aina kasuks, kuid kahjuks ei saa pooldada V. A. vastukirjutises esinevaid mõtteavaldusi.

Kohtu- ja Siseministeeriumi Administ-

ratiivosakond on seletanud ühe perekonnaseisuametniku seletuspärimisel (14. aprillil 1930 nr. 412), et juhtumil, kui perekonnaseisuametnikule esitatud mitmesuguseid dokumentides on ühe ja sama isiku perekonnanimi märgitud lahkuminevalt, tuleb õige perekonnanime võtta arvesse ja märkida perekonnaregistrisse sünnimeetrikas märgitud perekonnanimi ja sulgudes kõik teised nimekujud, mis esinevad isiku dokumentides, jättes välja need, mis erinevad vaid õigekirjutuselt.

Siin tuleb täienduseks minu eelmisele kirjutisele selgitada, et see ministeeriumi seletus käis ühe teatava konkreetse juhtumi kohta ja see seletus ei kohusta veel perekonnaseisuametnikke järjekindlasti ja igal juhtumil isiku perekonnanime kõiki variante märkima perekonnaregistrisse. Pealegi ei räägi Perekonnaseisuseadus ega selle seaduse juhtnöörid midagi perekonnanime variantide märkimisest perekonnaseisudokumentidesse. Selle seletuse tõin ette, et juhtida tähelepanu perekonnanime variantide sulgudes juurdemärgimise võimalusele üldse, mis mõnel juhtumil on väga tarvilik isiku identse kindlaksmääramisel, näiteks juhtumil, kus isik oma eluaja on elanud teadmisel, et ta õige perekonnanimi on nii, nagu see on märgitud isikutunnistisel, perekonnakirjade korraldamisel aga selgub, et tema õige perekonnanimi sünnimeetrika järgi on sootuks teine. Siin on siis otsustab kohane ja lubatav (mitte sunduslik!) sulgudes märkida ka isikutunnistises tähendatud perekonnanimi.

V. A. avaldab soovi, et määratakse kindlaks alused, mis määravad ära teatava perekonna õige perekonnanime. Need alused on meil määratud kindlaks BES III k. (vt. §§ 5, 150, 166, 173, 187), Vene Tsiviilseaduses (VSK X k.), Abieluseaduses (RT 138 — 1922, §§ 17, 32), Perekonnanimede võtmise seaduses (RT 11 — 1926), Perekonnanimede muutmise seaduses (RT 57 — 1930), Petserimaa ja Narvataguste valdade elanikkude perekonnanimede seaduses (RT 26 — 1921) ja teisis allikais.

Kui perekonnanimi on meetrikas märgitud ebaõieti ja seda on võimalik tõendada, võib seda, nagu ma tähendasin oma eelmises artiklis, parandada perekonnanimede õiendamise korras, Kohtu- ja Siseministeeriumi korraldusel. Ei saa aga sel teel parandust teostada, võib kodanik soovitud perekonnanime omandada Perekonnanimede muutmise seaduses ettenähtud korras.

Perekonnaseisuseaduse (RT 191/192 — 1925) § 28 põhjal on igal isikul, kes märkab perekonnakirjas vea, õigus juhtida sellele järelevalveasutise tähelepanu. Järelikult võib ka perekonnaseisuametnik, kellele ilmsi selge, et temale esitatud meetrikatunnistises on perekonnanimes viga, sõltumatult isiku enda soovist või nõusolekust, juhtida järelevalveasutise tähelepanu veale.

Mis puutub sesse, et hääldamiselt üks ja sama perekonnanimi kirjutatakse näiteks saksa keelest „Smirnoff“ ja vene keelest „Smirnov“, siis on muidugi võimalikud juhtumid, kus ühe ja sama isiku või tema perekonnaliikmete perekonnanimed on ühe meetrika järgi kirjutatud „ff“, teise järgi — „v“ lõpuga. Kuna mõlema perekonnanime kuju hääldamine on üks ja sama ja mõlemad selle perekonnanime kirjutamisviisid tuleb lugeda õigeks, on siin kodanikul võimalik valida kas üht või teist perekonnanime kirjutamisviisi. Ühtlase maksmapanemiseks oleks soovitatav, et perekonnaseisuametnik sellisel juhtumil võtaks kodanikult allkirja, millise kirjutamisviisi juurde ta soovib jääda.

V. A. ei tunnusta murdekujulisi perekonnanimesid. Ta leiab, et kaunikõlalisest eesti nimedest tehakse nii viisi moonutised ja ta peab murdekujulisi perekonnanimesid õigekirjutusvastaseiks.

Nende seisukohtadega ei saa olla nõus. Ka sõnal murde kujul võib olla ilus kõla ja on oma õigekeelsus, vaatamata et me murdesõnu ei leia õigekeelsus-sõnaraamatus. Kui mitte tunnustada murdekujulisi perekonnanimesid vastuvõetavaks, muutuks kodanikkude eraldamise võimalus eesti nimedega kitsamaks ja labasemaks. Murdekujuliste eesti perekonnanimede tarvitusele võtmine aitaks luua võimalusi ilmekate nimede leidmiseks. Ma ei saa kuidagi lugeda moonutiseks murdekujulisi perekonnanimesid, nagu seda teeb V. A., vaid tahan isegi väita, et kaunikõlalisuse poolest ei jää muredkujulised perekonnanimed maha vastavaist kirjakeelseist vormest. Näiteks perekonnanimi „Kaiv“ on murdeline kuju kirjakeeles tuntud „Kaev'ust“, „Maandi“ — „Maantee'st“, „Kõllatse“ — „Kollase'st“, „Mägraken“ — „Mägrake[ne]sest“ ehk „Määrake[ne]sest“ jne. Nende nimede murdekuju hääldamine pole aga identne kirjakeeles tarvitatava sõna hääldamisega, mispärast nende suhtes ei saa kohaldada Riigikohtu seletust (Riigikohtu tsiviilosakonna toimetis nr. 30 — 1927). Seepärast kodanik, kelle

perekonnanimi on „Maantee“, võib saada perekonnanime „Maandi“ ainult Perekonnanimede muutmise seaduses ettenähtud korras, samuti überpöördukt. Kuigi siin ei kohandata perekonnanimesid vastavalt kirjakeelele, pole siin ometi tegemist perekonnanimede vigaseks — grammatika juhiseile risti vastukäivaiks muutmiseiga, nagu arvab seda V. A.

On aga veel teine liik sõnu, nagu „Virro“, mida vana ortograafia järgi osas murdeis hääldati „Viro“, osas murdeis aga „Viru“ (kuigi kirjutati „o“-lõpulisena). Kuna aga praeguse nimekuju „Virro“ puhul perekonnaseisuametnikule pole selge, kas teda varem hääldati „Viro“ või „Viru“, siis tuleb siin arvestada „o“- või „u“-lõpu määramisel kodaniku soovi (vt. Akadeemilise Emakeeleseltsi seletus 6. juunist 1931).

Edasi on fakt, et pea kõigis meie murdeis ei hääldata „h“ sõna algul. Nii vastab kirjakeeles tarvitusel olevaile sõnule: „Hunt“ — „Unt“, „Hein“ — „Ein“, „Hamas“ — „Ammas“, „Höövel“ — „Öövel“ jne. Perekonnanimed „Unt“, „Ein“, „Ammas“, „Öövel“ on murdelised eesti perekonnanimed ja vastavad murdesõnade õigekeelsusele, seepärast ei saa kategooriliselt nõuda, et nad muudetak „h“-alguseliseks, s. o. kirjakeelseiks.

Nagu juba eelmises kirjutises tähendasin, tuleb perekonnaseisuametnikel praegumaksva korra järgi, korraldades kodanikkude perekonnakirju või registreerides nende perekonnaseisumuuteid, kirjutada nimesid, mis algdokumentidesse kantud ladina tähestikuga, eesti keeles nii, nagu nad märgitud neis dokumentides. Lubatud on ainult isiku nõusolekul või soovivaldusel õigekirjutuslikud muudatused, näiteks „Mick“ kirjutada „Mikk“, „Axel“ — „Aksel“ jne. Vene keeles märgitud nimesid tuleb transkribeerida eesti keeles tarvitusel olevate tähtedega. Venekeelsete nimede transkribeerimisel eesti keelele on Kohtu- ja Siseministeerium soovitanud tarvitada Akadeemilise Emakeeleseltsi ja Eesti Kirjanduse Seltsi väljatöötatud kirjutamisviisi. Nii transkribeeritakse „Елизавета“ — „Jelizaveta“, „Илья“ — „Ilja“, „Гавриил“ — „Gavriil“ jne.

V. A. sooviks, et senine nimede transkribeerimise kord võetaks revideerimisele ses mõttes, et võõrkeelseid nimesid, s. o. eesnimised lubataks asendada vastavate eesti keeles tarvitusel olevate nimedega, näiteks „Jelizaveta“, „Jevdokia“, „Giusep-

pe“ kirjutada „Eliisabet“, „Eudokia“, „Joosep“.

Põhimõttelikult ei võiks ju olla selle vastu, kuid seda on raske teostada. Kui lubada praeguses olukorras võõrkeelseid nimesid asendada vastavate eesti keeles tarvitusel olevate nimedega, siis tekiks nimele märkimises ja isikute identsuse kindlakstegemisel raskusi ja segadusi. Paljudel võõrkeelseil nimedel pole olemas-ki üldtuntud eesti vasteid (näiteks vene „Jefim“). Mõnede nimede kohta arvatakse, et vasted on olemas, kuid tegelikult on eesti keeles vastena tarvitata-va nimi samuti võõrkeelne; näiteks arvavad paljud, et nimele „Vladimir“ vastab eesti keeles „Voldemar“, kuid see pole siiski eesti-pärane vorm. Edasi on ka terve rida nimesid, millel on palju variante, näiteks nimi „Jelena“ = „Heleene“, „Eleene“, „Heleena“, „Leena“, „Leeni“, „Leenu“.

Millist nimekuju ülaltoodud näites valiks küll perekonnaseisuametnik kui ainuõiget eesti keeles maksvat vastet?

Kui sellist printsiipi tahetakse panna maksma, peaks kõigepealt olema koostatud asjatundjate poolt võõrkeelsete nimede register ühes eestikeelsete vastetega. See on aga, arvestades ülaltoodud asjaolusid, väga raske ja palju aega nõudev töö. Ka kui selline ametlik nimestik olemas, ei saaks selle tarvitusele võtmist teha sunduslikuks, vaid ainult soovitavaks, sest sunduslikkus tekitaks tarvitajais kindlasti paha-meelt.

Praegu ei saa meil nimesid (eesnimised) muuta, kuigi kodanikel peaks olema ka nimede muutmise võimalus, seda-enam, et kirikuraamatuis leiduvad nimed sage-dasti ei vasta neile nimedele, mis vanemad tahtsid anda oma lastele, sest transkriptsiooni andis tolleaegne vaimulik. See asjaolu on seletatav sageli saksastamise tendentsiga, samuti ka kirikuraamatute saksa keeles pidamisega evangeelism-luteri usu vaimulikkude juures. Apostliku-õigeusu-liste juures on asi veel keerulisem. Vene ajal peeti kõik kirikuraamatud siin vene keeles, mistõttu vanemate poolt lastele anda soovitud nimede transkriptsioon võttis sageli arusaamatu kuju, teiseks ei kantud kirikuraamatusse sageli vanemate poolt soovitud nime, vaid kanti selle pühaku nimi, kes arvati vanema poolt vastavaks avaldatud soovile. Neil põhjusil, samuti ka seks, et hõlbustada perekonnanimede ja nimede eestistamist, on Kohtu- ja Siseministeeriumis töötatud välja Nime korraldamise seaduse eelnõu, milline näeb ette

muuseas ka nimede (eesnimede) muutmise võimaluse mõjuvaid põhjusil. Selliste mõjuvate põhjuste hulka kuuluvad eelnõu järgi nime võõrkeelne kuju, soov mitmest nime teisendist tarvitada ainult ühte ja muud põhjused, mis Kohtu- ja Siseministeerium peab mõjuvaiks. Nimede muutmine toimuks eelnõu järgi samade põhimõtete alusel nagu perekonnanimede muutmine, ainult selle vahega, et nime muutmine puudutab ainult üht isikut ja mitte tervet perekonda.

Kui see seaduseelnõu viiakse ellu, on kodanikel, kel seks soov, võimalus vabaneeda võõrkeelsest nimekujust ja saada asemele eesti nimi. Sellega oleks siis meil lahendatud ka võõrkeelsete eesnimede probleem.

Nagu V. A. kirjutisest selgub, on ta arvamusel, et ka siis tuleb venekeelses meetrikas märgitud nimi „Иоанн“ eesti keeles transkribeerida „Joann“, kui vene keeles transkribeerida „Joann“, kui vene meetrikakande tegemisel, on sulgudes ladina tähestikuga kirjutatud juurde „Jaan“ või „Juhan“. Siin pean tähendama, et V. A. eksib. Neil erandjuhtumel, kus vene vaimulikud on meetrikas vene nimekujule sulgudes kirjutatud juurde veel selle nime eestikeelse transkriptsiooni, vaatamata sellele, et nimi võtab sellega teise kuju, on võimalik seda eestipärase mat nimekuju sanktsioneerida.

V. A. küsimusele, kuhu tähestikus või kartoteegis asendada eesti keelde ülevõetud võõrtähed nagu rootsi „ä“ jne., võiks juhatada „Eesti Entsüklopeedia I“ eessõ-

nale (lk. XIII, ilmunud 1932. a.), kus see küsimus on meie parimate asjatundjate poolt juba lahendatud. Selle järgi oleks tähtede järjekord järgmine: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, š, z, ž, t, u, v—w, õ, ä, ä, ö, ü, x, y.

Kohanimede kirjutamisviisi alal võiks siin mainida vahepeal tehtud Vabariigi Valitsuse otsust 19. juulist 1933 (RT 63 — 1933), millega on määratud kindlaks üldiseks ja ühtlaseks tarvitamiseks linnade nimed. Vabariigi Valitsuse otsusel tuleb meie linnu järgmiselt kirjutada: Haapsalu, Kuressaare, Narva, Nõmme, Paide, Paldiski, Petseri, Pärnu, Põltsamaa, Rakvere, Tallinn, Tapa, Tartu, Tõrva, Türi, Valga, Viljandi, Võru.

Seni teatavasti valitses ebaühtlus järgmises linna nimetuses: Tallinn (Tallinna), Paldiski (Baltiski), Valga (Valk) ja Kuressaare (Kuresaar, Kuressaar, Kuresaare). Millised vaidlused, seisukohtade lahkuminekuud nende nimede kirjutamisviisi kindlaksmääramisel olnud, selle kohta on kirjutatud huvitava ja ülevaatliku artikli O. Angelus „Meie linnade nimedest“ (vt. „Linnad ja Alevid“ nr. 6 — 1933). Pole siis ka väga imestada, kui seni pole veel kinnitatud vallaomavalitsuste nimede kirjutamisviisi, milliseid meil arvuliselt mitukümmend korda rohkem kui linnu. Valdade nimede kindlaksmääramisel teeb raskusi eriti ka veel see asjaolu, et paljud vallaomavalitsused, kelle nimekuju tuleks muuta, väljudes õigekeelsuse seisukohast, sellist muutmist ei poolda, vaid tahavad ise jääda kindlasti vana, kuigi keeliliselt vigase nime juurde.

ELL tegevusest.

ELL juhatuse koosolekul, milline peeti ühenduses linnade ja alevite tööborside juhtivate jõudude nõupidamisega Tartus, raekojas 28. septembril 1933 ja millest võtsid osa ka Kohtu- ja Siseministeeriumi nõunik J. K l e s m e n t ja sama ministeeriumi Administratiivosakonna direktor E. D o l f, tutvustas J. K l e s m e n t ELL juhatust linnavolikogude valimise seaduse muutmise seaduse eelnõuga. O t s u s t a t i pooldada põhimõtteliselt uue seaduse isikuvalimisprintsipi.

Arutanud valimise tähtaega, o t s u s t a t i pidada soovitavaks, et valimisi toimetataks ajal, mil kodanikkude tahe ja arusaamine kogukonnaesinduskogu töö suunast ja kommunaalprobleemide käsit-

lemise meetodeist oleks vaba kõigist kõrvalmõjudest, milleks oleks tulev rahvahääletus ja uus valimisseadus. Koostudes aga ise valitud isikuist, on ELL juhatusel raske esineda konkreetse ettepanekuga praeguste volikogude volituste pikendamise ja valimispäevade äramääramise asjas ja otsustati paluda kohtu- ja siseministrit arvestada valimispäevade kindlaksmääramisel ülaltoodud asjaolusid.

Majandusministeerium teatas ELL oma seisukoha ELL poolt Vabariigi Valitsusele esitatud märgukirjade kohta. O t s u s t a t i paluda kohtadelt andmeid selle kohta kuidas toimub eelarve täitmine ja milliste raskustega see on seotud ja andmed saanud — arutada küsimust üksik-

asjaliselt ELL juhatuse järgmisel koosolekul, millisele koosolekule paluda ka Majandus- ja Kohtu- ja Siseministeeriumi esindaja.

L. M ü h l b a c h andis informatsiooni Tuletõrjekapitali komitee tööst.

ELL esindajaks Tuletõrjekapitali komiteesse valiti L. M ü h l b a c h.

ELL juhatuse koosolekul 2. novembril 1933, millest võttis osa ka Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiivosakonna linnaasjade juhataja K. H e n d r i k s o n, arutati linnavolikogu valimise tähtpäevi. Otsustati pöörduda sooviavaldusega Kohtu- ja Siseministeeriumi poole, et need toimuks 14. ja 15. jaanuaril 1934.

Riigikogu Maakomisjonis arutusele tuleva Metsaseadustiku eelnõu asjas otsustati kiita heaks Tartus korraldatud metsategelaste nõupidamise otsused ja teatada need Riigikogu Maakomisjonile ja Põllutöministeeriumile.

V. S m e t a n i n andis informatsiooni linnade ja alevite 1933./34. a. eelarve täitmistest. Kuna vastavale järelepärimusele

põlnud kõik linnad ja alevid vastanud, siis seni saadud andmeist selgus, et alevite rahanduslik seisund on väga raske, kuna linnade oma on siiski veidi parem.

Arutades linnade ja alevite eelarvete ja aruannete nomenklatuuri küsimust, arvati, et tuleva aasta eelarve tuleks koostada veel vana nomenklatuuri järgi ja et enne uue nomenklatuuri maksmapanekut tuleks kuulata ära Majandusministeeriumi ja Riigikontrolli arvamused selle kohta. Otsustati veel kord kaaluda põhjalikult seda küsimust ELL vastavas komisjonis ja paluda selle tööst võtma osa ka Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiivosakonna linnaasjade juhatajat K. H e n d r i k s o n' i.

H. A v i k s o n' i ettepanekul otsustati paluda Teedeministeeriumi, et jõuvankrite ja bensiinimaksu summade kulumise kohta ei nõutaks eriarvestust, vaid aruande esitamist üldkorras.

ELL esindajaks Lennuasjanduse Komiteesse valiti A. M a r a m a a.

ELL esindajaks Tehnikamuuseumi asutamise komiteesse valiti arhitekt E. L o h k.

Kroonika.

Petseri Linnavolikogu otsustas 25. septembril 1933 anda Petseri Öhu- ja Gaasikaitseühingule lennuvälja alla 10 aastaks tasuta kasutamiseks Petersi kloostri taga asuva maaala 15,39 ha suuruses, kusjuures peab jäetama maad üle Kamenetsi oru käiva tee ja kloostri ristikäikude jaoks.

Peale selle määrati kindlaks trahteriasutiste arv järgmiseks kolmeks aastaks. Alkohooliliste jookidega seltside einelaudu ja restorane on 5, õlle- ja soojade söökide müümise õigusega restorane — 4 ja tee- ja söögimaju — 10. Trahterimaksuks 1934. a. määrati restoranele 4420 kr., tee- ja söögimajule — 550 kr. Riigi piiritus- ja viinatagavaralao pidamine ja piirituse ja viina müük otsustati jätta järgmiseks kolmeks aastaks endiselt linna kätte.

Linna I Algekooli juhatajale otsustati

määrata korteriraha 10 kr. kuus, alates 1. septembrist 1933 ja kustutada algekooli juhataja elektrivõlg 191 kr 10 s. suuruses, kusjuures juhataja palgast ei arvata maha 10%.

Kuna kodanik N. Piller on nõus müüma oma maad 1 ha suuruses kalmistu jaoks 750 kr. eest, mis kaugelt ületab maa tegeliku hinna, ja hinn pakkus N. Piller'ile selle maa eest 400 kr., otsustati nimetatud maa võõrandada sunniteel. Ühtlasi anti seitse linna ehituskrunti 99 aastaks rendile.

Kuna Petseris piimasaadusi ja muid toiduaineid müüakse senini turul lahtiselt, kusjuures sageli seisev või, piim jne. kaetakse sageli tuulest kantud tolmuga, kavatakse linnavalitsus veel sel aastal toiduainete müümiseks püstitada turule kinnist hoonet, mille suurus oleks 160 m².

„EEKS-MAJA“

toimetab:

tule-, elu-, murdvargus-, klaasi-
ja koduloomade

kindlustusi.

EEKS-MAJA uue põhikirja kohaselt ei nõua kindlustusvõtjalt sundvastutust.

EEKS-MAJA kindlustustingimused on kõigiti soodsad.

EEKS-MAJA maksab kindlustasud välja täpselt.

EEKS-MAJA on oma tusedate reservide ja arvurikka kindlustusvõtjatepere tõtu võimsamaid kindlustuseltse Eesti.

Agendid igas linnas, alevis ja vallas.

„EEKS-MAJA“

Juhatus: Tallinnas, Lai 1, tel. 438-85.

Kontorid: Tallinnas, Lai 1, tel. 445-07, ja Harju 29,
Tallinna Majaomanikkude Pangas, tel. 427-49.

Osakonnad: Tartus, Suurturg 7, tel. 9-78; Valgas,
Vabaduse 6, tel. 36; Viljandis, Tallinna 13, tel. 1-73;
Petseris, Kastani, tel. 1-02; Rakveres, Lai 17, tel. 1-64.

PLEKITÖÖSTUS

G. LINHOLM

TALLINN, V. KALAMAJA 32
TELEFON 439-93

Suurim ja täielikem omalt
sisseseadelt Eestis.

Valmistab igasuguseid plekkartikleid ja teeb igasuguseid stantsimistöid nii trükitud, värvilisest kui ka valgest plekist.

— Suures valikus —

igasuguseid inglise kalevikaupu naistele ja meestele.

Alati saadaval:

Naistele

plüüsi, mantli-, kleidi- ja pesuriideid. Igasuguseid siid-, poolsiid- ja puuvillaseid voodririideid, crêpe de Chine'i ja crêpe Georgette'i.

Meestele

igaks hooajaks ülikonna-, palitu-, püksi-, pesu- ja igasuguseid voodririideid.

Müük suurel ja väikesel arvul

Soovitab suures valikus

INGLISE MAGASIN

H. GUTKIN

Tallinn, Viru 4. Kõnetr. 436-46

V. a. kodanik!

Prægune raske majanduslik surutus annab end teravalt tunda ka Eestis. Palja kergendust tooks oma riigi kodanikkude koostöö ja vastastikkune toetus. —

— Tööd ja leiba eeskätt omamaa kodanikele. —

**Vill,
Puu vill,
Kunstiid.**

Seepärast tarvitagem kodumaa tööstuse tooteid. Seda võimaldab Teile kodumaa vabrikute riidekauplus, kus müügil ainult kodumaa tooteid.

Kodumaa vabrikute riidekauplus

HEINRICH TOFER

Tallinn, Suur Karja 15 (Müürivahe nurgal), tel. 445-23.

Erapooletuid teateid poliitilise ja majandusliku elu kohta leiata ainult

„Päevalehest“

mille üldist tunnustust tõendab suurim ning laialdaseim lugejate arv.

Ärimehed, soovite kaupu müüa — kuulutage „PÄEVALEHES“.

„LASTE ROOM“

Eesti populaarseim lasteajakiri.

T.E.K.Ü. GRAAFIKATÖÖSTUS on täielikem tööstus sel alal Eestis

KÖITEKODA
TSINKOGRAAFIA
LITOGRAAFIA
OFFSETTTRÜKK
TRÜKIKODA

Hinnad väga mõõdukad.
Tellimuste täitmise kiire.
Tööde täpsus ja headus
on üldiselt tuntud.

T.E.K.Ü. raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplused, kirjandus- ja paberilaod on suurimad ja täielikemad Eestis.

„PÄEVALEHE“ ja „LASTE RÕOMU“ tellimusi ja kuulutisi võtavad vastu „Pärnu Päevalehe“ talitus, kõik postiasutised ja tellimuste vastuvõtmise kohad Eestis.

===== Tallinna Eesti Kirjastuse Ühisus =====

Peakontor ja graafikatööstus: Tallinn, Pikk 2, oma majas.

Raamatukauplused: Tallinnas, Jaani 6 ja Pikk 2.

Telefonid: talitus — 433-11, graafikatööstus — 437-08, kauplus Jaani 6 — 446-11.